

ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN SOSYAL MEDYANIN YARAR VE RİSKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Mithat AYDIN* - Türkan ÇELİK**

Özet

Günümüzde teknoloji kullanımı hayatımızın her alanında kendini göstermektedir. Teknoloji kullanımı o kadar yaygınlaşmıştır ki, her kesimden geniş kitleleri etkisi altına almıştır. Öyle ki, internetin teknolojiyle buluşması, her türlü bilginin hızlı bir şekilde herkese ulaşmasına ve insan hayatına “sosyal medya” kavramının girmesinde etkili olmuştur. Şimdi merak edilen konu, Sosyal medyanın çocuklar üzerindeki etkisinin nasıl ve hangi boyutta olduğudur. Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin gözünden sosyal medyanın yarar ve risklerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2014-2015 eğitim-öğretim yılı Denizli merkez ortaokullarında öğrenim gören toplamda yirmi ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerle bireysel olarak yapılan görüşmelerden toplanan veriler içerik analizine göre çözümlenmiş ve ulaşılan bulgulara göre öneriler sunulmuştur. Araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin bilgi edinmelerinde, merak duygularının giderilmesinde, eğitimsel dokümanlardan yararlanmalarında, rehberlik, iletişim gibi hızlı haberleşme konularında sosyal medyanın yararlarını gördükleri ortaya çıkmıştır. Buna karşın öğrencilerin sosyal medya ve teknolojiye karşı güvensizlik duydukları, siber zorbalık gibi suçlara maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu konuda öğrenciler ailelerden, öğretmenlerden ve sosyal medyadan bilinçlenme, sınırlandırma noktalarında rehber olmalarını istedikleri söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Ortaokul Öğrencileri, Yarar ve Riskler

Summary

Nowadays, usage of technology has stood out in all fields of our lives. Usage of technology has become so widely that it has taken hold of large masses from every walk of life. In fact, the fact that the internet has met with technology has become effective on the fact that all kinds of information have reached everyone and the concept of “social media” has come into the everybody’s life. The wondered issue is how and which dimension the impact of the social media on children is. The purpose of this research is to investigate benefits and risks of social media from secondary school students’ eyes. In accordance with this purpose, the method of qualitative research was used in the research. Twenty secondary school students educated in Denizli Merkez Secondary School during 2014-2015 school years formed the sample of research. the data collected from the interviews done with students individualistically were resolved according to content analysis and the proposals were presented according to the results found. According to the result of research, it has been found out that students benefit from social media in the fields of knowledge acquisition, relief of sense of wonder, benefiting from educational documents, counselling and communication. After all, it has been revealed that students have a feeling of insecurity against social media and technology and they are exposed to crimes such as cyber bullying. It can be said that students want families, teachers and social media to guide at the point of awakening and confinement.

Key Words: social media, secondary school students, benefits and risks

*Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Kınıklı Yerleşkesi, Denizli.

**Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Bilim Dalı doktora öğrencisi, Kınıklı Yerleşkesi, Denizli.

1. GİRİŞ

1.1. Problem durumu

Web 2 teknolojileriyle tek yönlü kitle iletişimin araç ile kullanıcı arasındaki çok daha etkileşimli bir iletişime doğru dönüşmesi, aktif kullanıcı kavramını ortaya çıkarmıştır. Yani mevcut medya alanının içine internetin de eklenmesi beraberinde “sosyal medya” kavramını getirmiştir. Sosyal medya adı ilk kez San Francisco merkezli Guidewire Group’un kurucu ortaklarından olan Chris Shipley tarafından kullanılmış olup, “Online” olarak iletişime ve bilgiye olanak sağlayan, katılımı ve işbirliğini destekleyen araçların tümünü içeren (Aslan, 2011:6) bloglar, microbloglar, wikiler, sosyal ağlar, sanal dünyalar, sosyal imleme siteleri, medya paylaşım siteleri vb. teknolojik ağların tümü olarak belirtilmiştir. Sosyal medya kavramının genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamakla birlikte bazı çalışmalarda Web 2.0 ile sosyal medya birbirleri yerine kullanılmaktadır. Bazı çalışmalarda ise bu iki kavramın farklılığına vurgu yapılmıştır. Sosyal medya genel anlamda Web 2.0 teknolojileri üzerine kurulmuş olup, daha derin sosyal etkileşime, topluluk oluşumuna ve işbirliği projelerini başarmaya imkan sağlayan web siteleri olarak tanımlanabilir. Web 2.0, teknolojik boyutu vurgulanarak tanımlanırken, sosyal medya, sosyal boyutu ve kullanımı ön plana çıkarılarak tanımlanmaktadır (Akar, 2010: 17). Diğer bir tanımda ise sosyal medya, kullanıcıların birbirleriyle bilgi, görüş ve ilgi alanlarını paylaşarak, etkileşim kurmalarını sağlayan online araçlar ile web sitelerini içermekte olup, aynı zamanda teknolojiyi, sosyal girişimciliği kelimeler, resimler, videolar ve ses dosyalarıyla birleştiren genel bir kavram olarak ele alınmıştır (Onat, 2010:105).

Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi’nin 2012 yılı internet kullanım raporuna göre “düşük kullanım, biraz risk” grubunda yer alan Türkiye’de (Haddon ve Livingstone, 2012: 2) teknolojik gelişmelere paralel olarak internet erişiminin arttığı ve kullanım yaşının genel olarak 6’ya kadar düştüğü dikkatleri çekmektedir (TÜİK, 2013). Yine aynı araştırma medyada çocukları bekleyen riskleri üçe ayırmakta olup, bunlar: *İçerik ile ilgili riskler, iletişim ile ilgili riskler ve davranış riskleridir*. İçerik riskleri; şiddet, cinsellik ya da nefret söylemi içeren potansiyel olarak saldırgan ve zararlı içerikler şeklindedir. İletişim riskleri; taciz, siber zorbalık, siber gözetleme, yabancılarla konuşma ya da gizliliğin ihlâl edilmesi gibi uygulamalar olup, davranış riskleri ise; insanları kasıtlı olarak yanlış bilgilendirme, yalan söyleme, kişisel bilgileri dağıtma, yasa dışı veri indirme, kumar oynama ya da bilgisayar korsanlığı gibi uygulamalar şeklindedir (Haddon ve Livingstone, 2012: 2).

Yukarıdaki araştırma bulgularında ele alınan iletişim risklerinden siber zorbalığa yönelik Arıca ve arkadaşlarının (2008) yaptığı Türk ergenlerde siber zorbalık konulu araştırmada; zorbayı engellemek gibi aktif çözümler bulduklarını belirtmişlerdir. Şiddet, cinsellik ya da nefret söylemi içeren potansiyel olarak saldırgan ve zararlı içerikleri barındıran içerikle ilgili riskler irdelendiğinde, sosyal medyada çocuk istismarı ve çocuk pornografisinin de günümüzde önemli bir problem olduğunu göstermektedir. Nitekim Yıldız (2009:181) çocuk istismarı ve çocuk pornografisinin çocuklara yönelik suistimalin vardığı en son nokta olduğunu ve diğer suiistimallerden farkının ise, mağdur çocuklar tarafından dile getirilmemesi nedeniyle sorunun ortaya çıkarılmasında yaşanan güçlüklerle değinmektedir.

İnternet bağımlılığı üzerine Balcı ve Gülnar’ın (2009), öğrencilerin internet bağımlılığı belirtileri gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca internet bağımlılarının internette daha uzun süre kaldıkları ve internete daha fazla güvendikleri görülmüştür. Kılınç ve Doğan’ın (2014) internet bağımlılığına yönelik araştırmasında, ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı riski taşıdığı tespit edilmiştir. Bunun yanında erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha fazla bağımlılık riski taşımaktadırlar. Ko ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları araştırmada ise internet bağımlılığı olan ergenlerin madde kullanımı deneyimi olma ihtimalinin daha yüksek olduğu, yenilik arayışının ve kaçınma boyutlarının yüksek, ödül bağımlılığının düşük olmasının gençlerde internet bağımlılığını yordadığını göstermiştir. İnternet ortamındaki riskler arasında sağlık sorunları da ön plana çıkmaktadır. Nitekim Harris ve Straker’ın (2000) araştırmasında, öğrencilerin aşırı internet kullanımının en sık gözlenen rahatsızlıkları arasında boyun, sırt, bilekler ve dizlerde meydana gelen ağrılar ile yoğun bir görsel odaklanma söz konusu olduğu için gözlerde acı ya da yanmaların yaşandığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Kuzu ve ark. (2008), aşırı bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına bağlı olarak en sık yaşanan fizyolojik sorunların sırasıyla göz yorgunluğu, göz kızarıklığı, sırt-boyun ağrısı, baş ağrısı,

eklem-kas ağrısı, yorgunluk ve uykusuzluk olduğunu belirtmektedir. Bu şikâyetlerin bireylerin İnternet kullanım süre ve sıklıkları arttıkça aynı oranda arttığı bulgulanmıştır. Dolayısıyla insan hayatında günümüzde çok büyük bir yer edinen sosyal medyanın ortaokul öğrencilerinin hayatındaki yararları, riskleri ve öğrencilerin bu konudaki önerilerinin ortaya konması açısından bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, “sosyal medyanın yarar ve risklerini öğrenci, gözünden belirlemek” tir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problemine ve alt problemlerine cevaplar aranacaktır. Araştırmanın problem cümlesini “*öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yarar ve riskleri nelerdir?*” başlığı oluşturmaktadır. Araştırmanın alt problemleri ise; 1. Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yararları, 2. Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın riskleri, 3. Kendisinin dikkat ettiği hususlar, 4. Velilere önerileri, 5. Öğretmenlere önerileri, 6. Medyaya önerileri nelerdir?

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma konu açısından sosyal medya; zaman açısından 2014-2015 öğretim yılı; katılımcı açısından ortaokul öğrencileri, yöntem açısından nitel araştırma yöntemi, verilerin toplanacağı yer açısından Denizli merkezdeki ortaokullar ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme süreçlerinden biridir” (Strauss ve Corbin, 1990: 82). İnsan ve toplum davranışlarının incelendiği Psikoloji, sosyoloji, antropoloji, eğitim gibi sosyal bilim alanlarında davranışları sayılarla açıklamak zordur. Nicel çalışmalarda elde edilen sonuçlar, insanların nasıl davrandıklarının sayısını verirken “niçin?” sorusuna cevap vermekte çoğu zaman yetersiz kalması bu boşluğu dolduracak başka yollar gerektirmiştir. İşte insan ve grup davranışlarının “niçin”ini anlamaya yönelik araştırmalara nitel (qualitative) araştırma denir (Ergün, 2005).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma için çalışma grubunun oluşturulmasında *amaçlı örneklem* yöntemlerinden “*tipik durum örnekleme*” yoluna başvurulmuştur. Patton’a (1987, akt. Şimşek ve Yıldırım, 2013) göre olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlamak yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli avantajlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. *Amaçlı (yargısal) örneklemede* araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2005). Bu çalışmada olasılığa dayanmayan amaçlı örnekleme çeşidinden “*tipik durum örnekleme*” yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yöntemine göre araştırmacı eğer, yeni bir uygulamayı veya bir yeniliği tanıtmak istiyorsa, bu uygulamanın yapıldığı veya yeniliğin olduğu bir dizi durum arasından, en tipik bir veya birkaç tanesini saptayarak bunları çalışabilir. Buradaki amaç tipik durumları seçerek evrene genelleme yapmak değildir. Amaç, ortalama durumları çalışarak belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmak veya bu alan, konu, uygulama veya yenilik konusunda yeterli bilgi sahibi olmayanları bilgilendirmektir (Şimşek ve Yıldırım, 2013). Bu çalışmada da çalışma grubu olarak Denizli merkezde yer alan ortaokullarda öğrenim gören 20 ortaokul öğrencisi seçilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışma, 2014-2015 öğretim yılı Denizli merkezdeki ortaokullardaki öğrencilerden veri toplama yöntemi olarak, görüşme tekniği uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmadan önce ilgili literatür dikkatlice incelenmiş sosyal medyanın yarar ve riskleri konusunda veri

toplanmasına uygun sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formları ilgili alan uzmanlarının da görüşleri alınarak pilot çalışmada uygulanmıştır. Uygulama sonucu forma son şekli verilerek gerçek uygulamaya geçilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama olarak 20 dakika sürmüştür. Görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve zaman kazanmak için ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazındaki bu kayıtlar daha sonra metne çevrilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Metne dökülmüş olan görüşme kayıtları, araştırmacı tarafından genel bir şekilde okunmuştur. Daha sonra metin kelime kelime, satır satır dikkatlice okunup, burada katılımcının konuşmalarından kodlar (kavramlar) oluşturulmuş ve bu kodlar arasındaki ilişkiler (temalar) belirlenmiştir. Daha sonra kodların ve temaların düzenlenmesi yapılmış, öğrencilerin verdikleri yanıtların tekrar sayısına göre kodların frekans değerleri oluşturulup, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Nitel araştırmada “geçerlik” bilimsel bulguların doğruluğu, “güvenirlilik” ise bilimsel bulguların tekrarlanabilirliği ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini artırmak için; araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak için özellikle görüşme formu geliştirilirken ilgili alan yazın incelemesi sonucunda konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. İçerik analizinde temalar ve temaları oluşturan alt temaların kendi aralarındaki ilişki ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Diğer taraftan görüşmelerin Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izni ve desteğiyle yapılması ve görüşme öncesi okul yöneticileri ile görüşmede kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve gizli kalacağını belirtmesi karşılıklı güvenin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır.

Araştırmanın iç geçerliliğini (tutarlılığını) artırmak amacıyla bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiş olup, görüşmede elde edilen veriler üzerinde araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, veriler iki araştırmacı tarafından incelenerek P (Uzlaşma Yüzdesi) = $\left[\frac{Na}{(Görüş Birliği) / Na + Nd} \right] \times 100$ (Miles & Huberman, 1994) formülü kullanılmıştır. Bu hesaplama sonucunda $P = \% 95$ değeri bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir. Araştırmanın dış geçerliliğini (aktarılabirliğini) artırmak için ise, araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama ve verilerin çözümlenmesi süreci ayrıntılı biçimde ortaya konulmuş; analitik genelleme yöntemiyle konu ile ilgili yapılmış araştırmalarla yapılan karşılaştırmalar kurama genelleme yapılarak ayrıntılı bir biçimde yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde elde edilen bulgular, tablolar halinde frekanslarıyla belirtilmiş biçimde sunulmuş ve araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi: Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yararları nelerdir?

Tablo 1: Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yararları

TEMA	KOD	F	AÇIKLAMALAR
İLETİŞİM	Arkadaşlarla görüşme	12	<p>Ö-2: “Eski arkadaşlarımızla görüşebiliyoruz, ondan sonra askere gittiğimizde asker arkadaşlarımızla görüşebiliyoruz.”</p> <p>Ö-7: “Arkadaşlarıyla konuşabiliyorsun facebook üzerinden, mesajlaşabiliyorsun, hani görüntülü konuşabiliyorsun arkadaşınla, hiç görmediğin arkadaşını, uzaktan konuşabiliyorsun..”</p> <p>Ö-13: Yani böyle mesaj atıyorlar, konuşuyoruz.. Böyle tabi ilk olarak başka şehirde ise içinde bir özlem oluyor onları özlediğim için.. Böyle bir seviniyorum hani birlikte konuşuyoruz..”</p>
	Fotoğraf ve video paylaşma	11	
	Hızlı haberleşmek	36	
	Görüntülü konuşmak	8	
	Yurt dışındakilerle konuşmak-özlem giderme	12	
	Daha ucuza iletişim kurmak	6	

EĞLENCE	Eğlenmek-oyun oynamak	20	Ö-12: "Facebookta genelde ben en çok arkadaşlarımla görüşmek için yani arkadaşlarımla neler yaptıklarından haberdar olmak için mesela canım sıkıldığında kullanıyorum ben genelde facebooku bir eğlence aracı olarak daha çok..."
	Özel günleri kutlamak	5	
	Can sıkıntısı gidermek	11	
BİLGİ EDİNMEK	Gündemi ve ünlüleri takip	30	Ö-5: "Mesela bir merak ediyorum yaşayan en büyük insan kim diye yazıyorsun arama motoruna çıkıyor.. kaç yaşında olduğu, ne yaptığı, şuan nerde yaşadığı hangi ırkı, nereli olduğu çıkıyor.."
	Kişisel gelişim ve derinleşme	48	
EĞİTİME KATKI	Derslere faydalı oyunlar	7	Ö-8: "Mesela fen, o dersle ilgili tekrarları böyle youtubedan, böyle googleden yazıp araştırabiliriz, dinleyebiliriz de, ondan sonra morpa kampus, vitamin gibi sitelere üye olup da işleyebiliriz. Hem eğlenceli oluyor, hem böyle bilgilendirici..." Ö-10: "Bir konuda anlayamadığımızda direkt arkadaşımıza sorabiliyoruz.." Ö-19: "Eğitim açısından kullanıyoruz. Mesela facebook üzerinden online soru çözüyorum."
	Okuma ve yazma becerisi	6	
	Akran eğitimine olanak	19	
	Eğitsel dokümanlardan faydalanma	46	
VAROLUŞ ORTAMI	Mutlu ve iyi hissettirme	21	Ö-3: "Yahooda aynı şekilde facebook, twitter gibi hesaplara ait olduğu gibi sözlerimizi paylaşma imkânlarımız oluyor." Ö-7: "Beğenilerin geliyor facebooktan paylaştığın, instagramdan onları beğendikleri, insan bi güzel oluyor hoşlanıyor, ama herkesin kendine özgü bir şey özgürlük var. Herkes istediğini yapabiliyor."
	Toplulukla fikirlerini paylaşma imkânı	13	
	Dış mekâna bağımlılıktan kurtarması	34	
HAYATI TANIMA	Dünyayı- farklılıkları tanıma	20	Ö-4: "Mesela dünyanın başka bir bölgesindeki yaşamın nasıl olduğunu orda neler yenilip içildiğini kültürlerini öğrenebiliyoruz." Ö-20: "Mesela ben biraz saftım kendimi öyle görürdüm en azından. Sonra internette olayları gördükçe izledikçe oyun videoları çeken insanlar var onlar konuştuğça günlük hayattaki şeylerden dikkat veriyorum. O yüzden hayatımda uyanık oldum biraz da.."
	Örnek olaylardan ders çıkarma imkânı	13	
	Bakış açısını geliştirme	8	
DUYARLILIK KAZANMA	Empati kurma	15	Ö-6: "Mesela bir kayıp olduğunda falan kayıp ilanları verilererek veya kana ihtiyaç olduğunda instagramdan. Twitter facebook gibi daha çabuk..."
	Yardımlaşma	21	
	Duyarlılık kazandırma	12	

Çalışma bulguları, araştırma soruları çerçevesinde analiz edilmiştir. İlk araştırma sorusuna göre öğrencilerin gözünden sosyal medyanın yararları incelenmiş ve Tablo 1'deki bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde, sosyal medyanın yararı konusunda öğrencilerin en fazla bilgi edinmek temasında "kişisel gelişim ve derinleşme"ye değindikleri görülmüştür. Daha sonra öğrenciler, eğitime katkı temasında "eğitsel dokümanlardan faydalanmak", iletişim temasında "hızlı haberleşmek", varoluş ortamı temasında "dış mekâna bağımlılıktan kurtarması", duyarlılık kazanma temasında "yardımlaşma", dünyayı tanıma temasında "dünyayı- farklılıkları tanıma" ve eğlence temasında "eğlenmek-oyun oynamak" noktalarında sosyal medyayı yararlı görmüşlerdir. Bu bulgulara göre, öğrenciler sosyal medyadan en fazla bilgi edinmek amacıyla yararlanmaya çalıştıkları anlaşılmıştır. Bu bağlamda, sosyal medyanın öğrencilerin merak duygularını gidermeye çalıştığı ve onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunduğu söylenebilir.

3. 2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi: Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın riskleri nelerdir?

Tablo 2: Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın riskleri

TEMA	KOD	F	AÇIKLAMALAR
PSİKOLOJİK RAHATSIZLIKLAR	Bağımlılık yapması	24	<p>Ö-10: "Mesela ilk başta diyorsun on dakika oynayayım yeter, ama tabii bir kere oynuyorsun bir kez daha oynayacağım... Bunun yanında ödevin oluyor yapamıyorsun. Başka bir yapacak olduğun iş oluyor onu yapmıyorsun. Çoğu kişi eve geldiğinde telefonda giriyorsun, annen giriyor, baban giriyor böyle iletişim kuramıyorsun bir birine... Direk oraya giriyor..Tamam ondan sonra ben yatıyorum yattım bitti."Ö-1: "Yani sürekli ben durum atım ki onlarda beğensin diyorsun." Araştırmacı: Mesela bağımlı olan duydun mu?Ö-20: Kendim bağımlıyım zaten.."</p>
	Tatminsizlik	9	
	Rezil olma duygusu	25	
	Sosyal medya ve teknolojiye güvensizlik	35	
	Can sıkıntısı ve depresyon	17	
	Psikolojik rahatsızlıklar	26	
ŞİDDETE MARUZ KALMA	Yaşına uygun olmayan içeriğe maruz kalma	28	<p>Ö-16: "Bir kere oyun programı gibi görünüyordu. Ondan sonra girdiğimizde aniden bir tane blog geliyor cinsellik içeren bir blog geliyor. Kendim bildiğim kadarıyla blogu kaldırmaya çalıştım. Kaldıramadım.. Araştırmacı: Peki ne kadar süre orada kaldın? Ö-16: Yani o blogda baya beş ay kadar bir süre oldu, çünkü blogu kaldırmak baya zordu.."</p>
	Kötü insanlarca kandırılma	14	
	Akran zorbalığı	17	
	Sözlü şiddete maruz kalma	7	
	Küfür, hakaret edilmesi ve öğrenilmesi	14	
HAYATI ZORLAŞTIRMA	Dersleri ve günlük işleri aksatmaya neden olma	27	<p>Ö-5: "Mesela bir hedef veriyorum oyunda, ödevim var ödevi boş verip o hedefi yapmak için her şeyi yapıyorum. Yemek yemeyi bile atlatıyorum, günde bir öğün iki öğün yiyorsun, sonra oynuyorsun." Ö-17: "Ders başarımlarım da bu yüzden düştü, çünkü oyunlar daha çekici geldiği için aklımız da oluyor tabii ki de.. Şimdi az sonra,beş dk falan sonra ödev yapacağız gibisine ama zaman çok hızlı geçiyor ve eğlendiğimiz için ödevler askıya alınıyor."</p>
	Maddi kayıplara neden olması	10	
	Ailesini zor durumda bırakma	11	
	Yanlış bilgilerin yayılması-yanlış öğrenme	16	
DEĞER YOZLAŞMASI	Yalan söylemeye neden olması	2	<p>Ö-13: "Aile bağlarımızı koparıyor benim.. Annem de sosyal medyayı kullanıyor. Mesela akşam geliyor eve,tabii yorgun oluyor çalıştığı için,oda sosyal medya genelde facebooku kullanıyor,facebooktan mesela arkadaşlarıyla konuşuyor,işte bakıyor kim ne yapmış ne etmiş, neler olmuş,onlara bakarken mesela bizim aile bağımızda kopmuş oluyor."</p>
	Aile ilişkilerinin zedelenmesi	18	
	Şiddeti normalleştirme	9	
SUÇA MARUZ KALMA	Siber zorbalık	26	<p>Ö-3: "Mesela bizim hesabımızdan başkasının hesabına girerek ona rahatsız edici şeyler yazabiliyorlar. Fotoğraflarımızın içine foto montaj yaparak başka internet sitelerinde yayınlatabiliyorlar. O yüzden yine biz kötü duruma düşmüş oluyoruz. Orada yazdıklarımızı kullanarak hani yazılarda değişiklikler yaparak da yine yayınlayarak bizi kötü duruma düşürmüş oluyorlar."</p>
	Kişisel bilgilerin başkasının eline geçmesi	16	
	Başı belaya girmek	14	
	Madde bağımlılığına özendirme	2	
ASOSYAL-LEŞME	Dış mekândan soyutlanma	8	<p>Ö-12: "İnsanların yavaş yavaş sanal dünyaya geçiş yaptığını gerçek dünyadan tamamen koptuğunu hissediyorum. Mesela ben de buna bir örneğim. Sosyal medya aslında insanların gerçek dünyayla gerçek arkadaşlıklarla arasında duran bir duvar gibi,ama yararları da olduğu için bırakılması zor."</p>
	Asosyalleştirme	8	
	Arkadaş ilişkilerinin bozulması	9	

OLUMSUZ SOSYAL-LEŞME	Kötü niyetli insanlarla arkadaş olma	11	Ö-15: "Bu dönem oldu işte sömestrden önce bir kız arkadaşımız var Facebook üzerinde işte bunu bir çocuk eklemiştir. Konuşmuşlar, görüşmüşler baya..Çocuğun amacı ne bilmiyorum..Kandırmış büyük ihtimalle.. İşte o site üzerinden birbirlerine uygunsuz fotoğraflar falan göndermişler boyutu aşacak şekilde..."
	Seçicilikten uzak bir şekilde arkadaş edinmek	8	
SUÇA YÖNELME	Hacker olmaya çalışma	6	Ö-14: "Araştırmacı: Sen bu konuda dikkatli misin peki? Ö-14: Hacker'im bu konuda.. İstedğim şeyi yapabiliyorum. Araştırmacı: Başkasının hesabını çalabilir misin mesela? Ö-14: Deneme amaçlı bir kere yapmıştım, ama sonradan o kişinin adına veya onun hissedebilecek duygularına karşı tekrar bırakmıştım."
	Hukuksal sorunlara neden olması	7	
FİZİKSEL SORUNLAR	Fiziksel rahatsızlıklara neden olması	12	Ö-2: "İnsanın belinde ağrı oluyor. Hatta hiç gözlük takmayan çocuk gözleri ağrıdı gözlük bile taktı..Yani öyle.. Biraz da uyusukluk oluyor insanda.." Ö-17: "Bel ağrısı, başka yerlerde oturduğumuz zaman belimiz ağrıyabiliyor, dik durmakta zorlanıyoruz."

Öğrencilerin gözünden sosyal medyanın riskleri incelenmiş olup Tablo 2'deki bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin en fazla *psikolojik rahatsızlık* temasında "sosyal medya ve teknolojiye güvensizlik" noktasında sosyal medyanın riskli olduğunu belirtmişlerdir. Daha sonra öğrenciler, *şiddete maruz kalma* temasında "yaşına uygun olmayan içeriğe maruz kalma", *hayatı zorlaştırma* temasında "dersleri ve günlük işleri aksatmaya neden olma", *suça maruz kalma* temasında "siber zorbalık", *değer yozlaşması* temasında "aile ilişkilerinin zedelenmesi", *fiziksel sorunlar* temasında "fiziksel rahatsızlıklara neden olması", *olumsuz sosyalleşme* temasında "kötü niyetli insanlarla arkadaş olma", *asosyalleşme* temasında "arkadaş ilişkilerinin bozulması" ve *suça yönelme* temasında "hukuksal sorunlara neden olması" noktalarında sosyal medyanın riskli olduğunu savunmuşlardır. Bu bağlamda, öğrenciler sosyal medyanın risklerini en fazla sosyal medya ve teknolojiye güvensizlik konusunda yaşadıkları söylenebilir.

3. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi: Öğrencinin kendisinin dikkat ettiği hususlar nelerdir?

Tablo 3: Öğrencinin sosyal medyaya yönelik dikkat ettiği hususlar

TEMA	KOD	F	AÇIKLAMALAR
TEMKİNLİ KULLANMA	Güvenlik-gizlilik ayarlarına dikkat	14	Ö-1: "Güvenlik gizlilik ayarları var. Sürekli gizlilik ayarlarını değiştiriyorsunuz, çünkü bir daha böyle facemin çalınması ya da sosyal paylaşım şeylerin çalınması... Bana göre onlar arkadaşlarıma da söylüyorum. Bu tarz şeylere dikkat edin diye.." Ö-13: "Tanımadığım kişileri hiçbir şekilde kullandığım sosyal ağlarda eklemiyorum. Sosyal ağları kullanırken dikkatli oluyorum genelde.. Böyle her şeyi herkese söylemiyorum." Ö-15: "Ben kullandığım siteleri yaklaşık dört beş ay abimin yardımıyla böyle takip ettim nasıl kullanılıyor falan.."
	Temkinli yaklaşmak	21	
	Tanımadığı kişilerle iletişimden kaçınmak	6	
	Rehber eşliğinde kullanmaya başlamak		
	Bağımlı olmaktan kaçınmak	5	
	Yaşanan olaylardan ders çıkarma	6	
SINIR LANDIRMA	Süre sınırlandırması koymak	7	Ö-1: "Ben daha doğrusu korunmak için günde bir saat bilgisayara oturuyorum. Sadece bir saat.. Hani derslerim var.. Çünkü sürekli belli bir konuşma için gerek internet gerek facebook gibi başka sosyal ağlara girdiğimiz zaman sürekli illaki birisiyle konuşabiliyorsun.."
	Sosyal medyadan uzak durmak	3	
	Eğlence amaçlı kullanmak	1	

REHBER OLMA	Çevresini bilgilendirme-yardım etme	10	Ö-9: "Türkçe kullanımında "slm" diye selam yazan var Türkçeyi düzgün kullanmayan, "nbr" var mesela, ne haber ya ben öyle şeyleri sevmiyorum. Bazen normal iki harfi eksik yazınca ne oluyor, çok mu şey kaybediyorsun? Selam yazsan çok mu şey kaybediyorsun ya öyle.."
	Buradan faydalı bilgi ve dokümanlar paylaşmak	2	
SOSYALLEŞME	Gerçek hayattaki arkadaş sayısını daha çok artırma	3	Ö-17: "Buna karşı tabi ki de arkadaşlarımla ve başka insanlarla ailemle daha çok zaman geçirmeye.." Ö-12: "Mesela daha çok arkadaş edinmeye çalışıyorum genelde gerçek hayatta.. Mesela ben yeni sporlara başladım. Bu sayede hem arkadaş çevrem genişliyor hem de bir uğraş edindiğim için sosyal medyaya girme isteğim azalıyor."
	Gerçek hayatta sosyal aktiviteler yapmak	4	

Tablo 3'te öğrencilerin sosyal medyaya yönelik dikkat ettiği hususlar incelenmiş ve Tablo 3'teki bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medyaya yönelik en fazla *temkinli kullanma* temasında "temkinli yaklaşmak" noktasında dikkat ettikleri görülmüştür. Daha sonra öğrencilerin, *rehber olma* temasında "çevresini bilgilendirme-yardım etme", *sınırlandırma* temasında "süre sınırlandırması koymak" ve *sosyalleşme* temasında "Gerçek hayatta sosyal aktiviteler yapmaya" yönelik sosyal medyaya dikkat ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal medyayı temkinli kullanmaya çalıştıkları ve bu konuda bazı kaygılarının bulunduğu anlaşılmıştır.

3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi: Öğrencilerin velilere önerileri nelerdir?

Tablo 4: Öğrencinin sosyal medya konusunda aileden beklentileri

TEMA	KOD	F	AÇIKLAMALAR
REHBERLİK	Onların da kullanmasını	8	Ö-20: "Annem haberlere bakıyor internetten. Orda gördüğü şeyi benle paylaşıyor. Bu konuda bilgisi olduğu için kendi yorumunu katıp bana söylüyor. İsmi paylaşma. Bazı yerlere üye olurken şu şeylere dikkate et. Annem iyi internet kullandığı için oğlum bak burada kötü şey var.. Bakma.. Girme.. Diye konuşabiliyorlar."
	Yarar ve risklerini anlatmasını	11	
	Sosyal aktivitelere yönlendirmelerini	2	
ANLAYIŞ	Sosyal medyaya karşı ön yargılı olmamalarını	11	Ö-5: "Ailemin beni şey çok sıkmasını isterim. Mesela bu konuda, bir de şu ön yargıyı kaldırmasını isterim: internet gereksiz, internet zararlı..ya o ön yargıyı kaldırmasını isterim." Ö-8: "Mesela ben şey telefonda oynarken sosyal medyada değilim, ders programına falan bakıyorum, onlar diyorlar sen ne yapıyorsun, yine mi telefonun başındasın diye kızıyorlar. Anne ben sosyal medyada değilim ki ders programına bakıyorum telefondan diyorum.. Ama e tabi bakıyorlar, watsaptan bakıyorum, çünkü oradan atıyor arkadaşlarım. Oradan attıkları için ben oradan baktığımda annem kızıyor, sen bunu yazsana diye.."
	Çocuklarıyla daha yakın ilişkiler kurmalarını	4	
	Ölçülü olmalarını	6	
	Empati kurmalarını	5	
SERBESTLİK	Yardım etmemelerini	8	Ö-1: "Yardımcı olmasını ve kullanmasını istemem, çünkü üstümden çok fazla baskı yaratıyorlar. Yani mesela arkadaşlarımla bir yere gittiğim zaman bir kafede oturduğum zaman yani sürekli zırt pırt arayıp sürekli rahatsız edebiliyorlar."
	Baskı yapmamalarını	7	
	Kullanmamalarını	2	
	Daha fazla zaman verme	3	
SINIRLANDIRMA	Koruma altında tutsunlar	4	Ö-4: "Aileler bence çocuklarını koruma altında tutması lazım, onları daha güvenli bir şekilde.." Ö-12: "Ailem bu zamanlayıcılar sayesinde benim süreyi aştığımda otomatik olarak kapanıyorlar.. Süreyi aşmamamı sağlayabilirler. Daha fazla kitap okumaya teşvik edebilirler. Web yerine normal kitap okumaya.."
	Zaman sınırlaması koymalarını	1	

Öğrencilerin sosyal medya konusunda aileden beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medya konusunda en fazla *rehberlik* temasında “yarar ve risklerini anlatması” ve *anlayış* temasında “sosyal medyaya karşı ön yargılı olmamaları” noktasında aileden beklentilerinin olduğu görülmüştür. Daha sonra öğrencilerin, *serbestlik* temasında “yardım etmemelerini” ve *sınırlandırma* temasında “koruma altında tutsunlar” aileden beklentileri olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, öğrencilerin sosyal medyanın yarar ve risklerinin anlatılması ve sosyal medyaya karşı ön yargılı olunmaması konusunda ailelerinden beklentilerinin olduğu söylenebilir.

3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemi: Öğrencilerin öğretmenlere önerileri nelerdir?

Tablo 5: Öğrencinin sosyal medya ile ilgili öğretmenden beklentileri

TEMA	KOD	F	
REHBERLİK	Yarar ve risklerini anlatmalarını	15	Ö-3: “Tüm öğretmenlerin toplanıp okuldaki tüm öğrencileri toplayıp, internet hesabı olup olmayan herkesleri bilinçlendirmelerini isterim. Bir tek öğrenciler değil, velilerin de çünkü velilerin de, anne babaların da hesapları çalınıyor. Hani internet hesaplarında sosyal medya güvenliği diye bir grup açarak, öğrencileri de oraya ekleyerek orda da yazılar yazarak onları bilinçlendirebilirler.”
	Aktif kullanıcılar olmalarını	11	
	Rehber olmalarını	7	
ANLAYIŞ	Kötülememelerini	7	Ö-9: “Bizim dersimize giren öğretmenlerin hiç biri sosyal medyayı olumlu falan bulmuyor. Ya çoğu işte diyor ki genellikle ders çalışm diyor, sürekli ders sürekli ders..Ama sürekli ders çalışarak nereye kadar gidebileceğiz? yani biraz da özgür yaşamamız lazım.” Ö-13: “Anlayışlı olmalarını ve bizim yerine koymaları,empati kurmalarını..”
	Empati kurmalarını	8	
	Sadece ders için sıkılmamaları	1	
	Yararlarını göz ardı etmemeleri	5	
EĞİTİME ENTEGRE	Sosyal medyayı derste kullanmaları	6	Ö-10: “Mesela facebookta hani mesela bir grup kurulup orda arkadaşlar, çocuklar şu grupta sizin ödevinizle ilgili orada hani gerekli şeyler var, bakabilirsiniz, demelerini istiyorum. Ama genelde işte sosyal medya kötü,söyle kötü böyle kötü genelde kötüleniyor, aslında öyle bir şey değil..”

Tablo 5’te öğrencilerin sosyal medya ile ilgili öğretmenden beklentileri incelenmiş ve Tablo 5’teki bulgulara ulaşılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medya ile ilgili öğretmenden en fazla *rehberlik* temasında sosyal medyanın “yarar ve risklerini anlatmaları” noktasında beklentileri olduğu görülmüştür. Daha sonra öğrencilerin, *anlayış* temasında “empati kurmaları” ve *eğitime entegre* temasında “sosyal medyayı derste kullanmaları” noktalarında sosyal medya ile ilgili öğretmenden beklentileri olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, öğrencilerin öğretmenlerden sosyal medyanın yarar ve risklerini anlatmaları konusunda beklentilerinin olduğu söylenebilir.

3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemi: Öğrencilerin medyaya önerileri nelerdir?

Tablo 6: Öğrencinin sosyal medya ile ilgili medyadan beklentileri

TEMA	KOD	F	
BİLİNÇLENDİRME	Basılı medyada bilinçlendirici yazıların olması	4	Ö-1: “Elimizin altında olduğu için her türlü ulaşabiliyoruz. İnterneti olmayan bir insan da gidip alabiliyor. Örneğin gazete, gazetelerde uzman kişiler köşe yazılarında sosyal medyanın yararları ve zararları diye bir başlık atıp her gün değil de belirli günler aralığında bu zararları, riskleri başka birisinin başına gelmiş kişileri röportaj yapıp anlatmasını isterdim.” Ö-5: “Medyanın bu konuyla alakalı dizi filmler çekmesini isterim.,çocuklara hitap eden,başka “çocuklar duymasın” türü medyaya da gönderme yapan diziler şey yapmasını isterim.” Ö-9: “Ya sosyal
	Kötü deneyimler yaşayan kişilerin medyada konuşması	2	
	Sevdiğim isimlerin bilgilendirici konuşmalar yapması	7	
	Uyarılar vermesini	18	
	Yayınlarnın bir süresini bilgilendirici videolara ayırmasını	5	

	Bu konuda ayrı bir kanal olmasını	2	<i>medya ile ilgili hani yararlı olduğu ile ilgili skeçler yapılmasını isterdim. Hem komik hem yararlı..”Ö-17: “Medyanın insanların daha çok ulaşabileceği yerler haber kanallarında.. bilinçli kullanılmasına yardımcı olacak çeşitli psikologlar, uzmanlar tanıtınsınlar.Ö-20: “Medya ne yapabilir hu mesela sevdiğim birisinin mesela cumhurbaşkanımızın konuşmasını..”</i>
	Kamu spotu	1	
	Dizi film-reklam yapılmasını	8	
	Uzmanların konuşmasını	8	
GÜVENİLİRLİK	Doğru bilgiler vermelerini	2	<i>Ö-14: “Medyanın öncelikle, medyada sürekli yalan dolan şeylerin olmamasını istiyorum. Bu konularda genellikle zaten yalan haberler çıkıyor.”Ö-20: “Medya yardımcı olurken, bence yasaklamamalı. Youtube mesela bir ara yasaklanmıştı. Ben o zaman daha çok giresim geliyordu. Bu sefer başka yollara başvuruyordum.”</i>
	Yasak-sansür koymamasını	6	

Öğrencilerin sosyal medya ile ilgili medyadan beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 6’ya çıkarılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medya ile ilgili medyadan en fazla *bilinçlendirme* temasında “uyarılar vermesi” beklentisi içinde olduğu görülmüştür. Daha sonra öğrencilerin, *güvenilirlik* temasında medyadan “yasak-sansür koymaması” yönünde beklentilerinin olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal medya ile ilgili medyanın kendilerini bilinçlendirmelerini istedikleri söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, 20 ortaokul öğrencinin görüşleri doğrultusunda sosyal medyanın yararları ve riskleri incelenmiştir. Araştırmada sosyal medyanın öğrencilerin merak duygularını gidermeye çalıştığı, iletişimde fayda sağladığı, varoluş ortamı sağladığı, yardımlaşma konusunda duyarlılık kazanmalarını, dünyayı çevresini fark etmelerini sağladığı ve eğlence amaçlı kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin sosyal medyayı eğitimde kullanmaya çalıştıkları ve onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunduğu anlaşılmıştır. Bu anlamda, sosyal medya öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Bu çalışma, benzer bazı çalışmalar gibi (Arıca ve ark., 2008; Balcı ve Gülnar, 2009; Kılınç ve Doğan, 2014; Ko ve ark., 2006; Harris ve Straker, 2000), sosyal medyanın yararlarının yanında risklerini de ortaya koymuştur. Bu anlamda sosyal medyanın öğrencilerin psikolojik rahatsızlıklarına neden olduğu, şiddete maruz kaldıkları, günlük hayat akışını etkilediği, fiziksel sorunlar konusunda sıkıntılar yaşadıkları, asosyalleşmelerine neden olduğu, değer yozlaşmasına yol açtığı, suça yönelmelerine neden olduğu görülmüştür. Bunların yanında öğrencilerin siber zorbalık gibi suçlara maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Literatürde bu duruma dikkat çeken çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Arıca ve ark. (2008) yaptığı çalışmada, ergenlerde siber zorbalığı engellemek gibi aktif çözümler bulduklarını belirtmişlerdir. Bu durum çalışmamızda ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir. Sosyal medyanın riskleri ile ilgili Balcı ve Gülnar (2009), öğrencilerin internet bağımlılığı belirtileri gösterdiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca internet bağımlılarının internette daha uzun süre kaldıkları ve internete daha fazla güvendikleri belirtilmiştir. Benzer şekilde Kılınç ve Doğan’ın (2014) internet bağımlılığına yönelik araştırmasında, ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı riski taşıdığı görülmüştür. Bunun yanında erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre daha fazla bağımlılık riski taşımaktadırlar. Benzer şekilde Ko ve ark. (2006) yaptıkları çalışmada ise internet bağımlılığı olan ergenlerin madde kullanımı deneyimi olma ihtimalinin daha yüksek olduğu, yenilik arayışının ve kaçınma boyutlarının yüksek, ödül bağımlılığının düşük olmasının gençlerde internet bağımlılığını yordadığını göstermiştir. Bu çalışmada ise internet bağımlılığının öğrencide psikolojik rahatsızlığa neden olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, sosyal medyanın öğrencilerin psikolojik rahatsızlıklarına neden olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, sosyal medyanın öğrencilerin fiziksel rahatsızlıklarına sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili Harris ve Straker (2000), öğrencilerin aşırı internet kullanımının en sık gözlenen rahatsızlıkları arasında boyun, sırt, bilekler ve dizlerde ortaya çıktığını, yoğun bir görsel odaklanmadan dolayı da gözlerde acı ya da yanma yaşandığını belirtmişlerdir. Ayrıca Kuzu ve ark. (2008), aşırı bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına bağlı olarak en sık

yaşanan fizyolojik sorunların sırasıyla göz yorgunluğu, göz kızarıklığı, sırt-boyun ağrısı, baş ağrısı, eklem-kas ağrısı, yorgunluk ve uykusuzluk olduğunu belirtmektedir. Bu durum bu çalışmada ortaya çıkan bulguları desteklemektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal medyanın risklerini yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmada, öğrencilerin sosyal medyayı temkinli ve sınırlı kullanmakla beraber sosyal medyanın öğrencilere rehber olma ve sosyalleşmelerini sağlama konusunda bir bilince sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca öğrenciler, ailelerinden sosyal medya konusunda kendilerine rehberlik edip anlayışlı ve serbestlikten yana olmalarını istemişlerdir. Bu çerçevede sınırlandırma konusunda hoş görüşlü olmaları da beklentileri arasında yer almıştır. Yine çalışma, öğrencilerin sosyal medya konusunda öğretmenlerden de rehberlik ve anlayış beklentisi içinde olduklarını göstermekle beraber sosyal medyanın eğitime entegre edilmesini istediklerini ortaya koymuştur. Burada öğrencilerin öğretmen ve ailelerden rehberlik etme ve anlayışlı olma konusunda aynı beklentiyi taşıdıkları dikkatten kaçmamaktadır. Ayrıca öğrenciler, medyanın kendilerini bilinçlendirmelerini ve bu kapsamda sosyal medyada güvenilirlik konusunda öğrencilere yönelik uygulamalar yapılmasını istemişlerdir.

Sonuç olarak, araştırmada öğrencilerin bilgi edinmelerinde, merak duygularının giderilmesinde, eğitimsel dokümanlardan yararlanmalarında, rehberlik, iletişim gibi hızlı haberleşme konularında sosyal medyanın yararlarını gördükleri ortaya çıkmıştır. Buna karşın öğrencilerin sosyal medya ve teknolojiye karşı güvensizlik içinde oldukları, siber zorbalık gibi suçlara maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu konuda öğrenciler ailelerden, öğretmenlerden ve medyadan bilinçlenme, sınırlandırma noktalarında rehber olmalarını istedikleri söylenebilir. Buna göre sosyal medya konusunda öğretmenlere, ailelere ve medyaya büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda, yapılacak araştırmalara eğitimcilerin daha fazla dâhil edilmeleri ve gerekli önlemleri almaları sağlanmalıdır. Bunun yanında, karar vericilerin sorumluluk sahibi, bilinçli bireyler yetiştirmek noktasında sosyal medyanın toplum fertleri üzerindeki etkilerine ilişkin bilimsel verilerden azami düzeyde yararlanarak müfredat programlarını düzenlemeleri ve buna dair yöntem ve teknikler önermeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akar, E. Sosyal Medya Pazarlaması Sosyal WebdePazarlama Stratejileri, Efil Yayınevi, 1. Basım, Nisan 2010.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Saribeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N. and Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 11(3), 253-261
- Arslan, P. (2011). Halkla İlişkilerde Yeni Eğilimler, Sosyal Medya, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Balcı, A. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma. (5. Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2009). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili. *Selçuk İletişim*, 6 (1), 5-22.
- Ergün, M. (2005). Bilimsel araştırma yöntemleri, nitel araştırma <http://www.egitim.aku.edu.tr/nitelarastirma.ppt#256,1>
- Haddon, L. and Livingstone, S. (2012). EU kids online: National perspectives, EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science, London
- Harris C, Straker L. (2012). Survey of physical ergonomics issues dents. *Cyberpsychology, Behavior & Social Networking* 2012;15(6):324-327.
- Kılınç, M. Ve Doğan, A. (2014). Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Biliş Üstü Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/5 Spring 2014, p. 1385-1396, Ankara-Turkey
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Chen, C. C., Chen, S. H., Wu, K., & Yen, C. F. (2006). Tridimensional personality of adolescents with Internet addiction and substance use experience. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 51 (14), 887-894.

Kuzu A, Odabaşı F, Erişti SD, Kabakçı I, Kurt AA, Akbulut Y, Dursun ÖÖ, Kıyıcı M, Şendağ S. İnternet kullanımı ve aile. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Bilim Serisi: 2008, 133.

Miles, B. M. ve Huberman A. M., (1994). Qualitative data analysis: An expanded source book. 2nd ed. California, USA: Sage Publications, p:27.

Onat, F., "Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: Sivil Toplum Örgütleri Üzerine Bir İnceleme", İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Güz 2010, Sayı:31, ss. 103- 122.

Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Newbury Park, CA: Sage.

TÜİK (2013). 06-15 Yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya. Haber bülteni no:15866, 22 August 2013

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldız, S. (2009) Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde İnternet Üzerinde Çocuk Pornografisi, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, 180-195